

NOWE EKSPOZYCJE

Statki i okręty w XVI–XVIII w.

Stała ekspozycja w Spichlerzach na Ołowiance wzbogacona została o wystawę pt. „Europejskie budownictwo okrętowe w XVI–XVIII wieku”. Prezentowane są na niej modele statków i okrętów, narzędzia szkutnicze i ciesielskie (część z nich została wydobyta z wraków statków z XVIII wieku) oraz obrazy marynistyczne. Centralnym punktem tej ekspozycji jest makieeta przedstawiająca stocznię nadbałtycką, którą w skali 1:50 wykonali według rysunku ideowego szwedzkiego konstruktora z XVII wieku Ake Ralamba modelarze NMM Mirosław Brucki i Jarosław Kosmański. Zobaczyć tu też można najcenniejsze i najstarsze modele historycznych statków ze zbiorów NMM, m.in. model osiemnastowiecznej fregaty „Nayade” oraz model trzymasztowego galeonu wykonany na początku XVIII wieku (najprawdopodobniej w 1719 r. – sugeruje to data na jedynym zachowanym żaglu) – „Ofiara Abrahama”. Wystawę uzupełniają m.in. pozyskane niedawno do zbiorów Muzeum modele: kadłuba francuskiego okrętu liniowego „L’Artesien” i angielskiej fregaty „Juno” oraz statków bałtyckich z XVIII wieku, takich jak galiot, fluita, hoker i kat. Ciekawym elementem ekspozycji jest kopia obrazu wotywnego, przedstawiającego turecką galerę, z kościoła pw. św. Stanisława Biskupa i Męczennika w Szczepanowie koło Tarnowa. W XVI–XVII wieku Polacy jako jeńcy wojenni i niewolnicy trafiali na galery tureckie (a także piratów berberyjskich i algierskich). Czasem, wykupieni lub po szczęśliwie zakończonej ucieczce, powracali do rodzinnych miejscowości i składali w kościołach wota – obrazy i modele statków – w podziękowaniu Opatrzności za odzyskanie wolności. Autorem scenariusza wystawy jest dr Jerzy Litwin, komisarzem dr Robert Domżał, a oprawę plastyczną przygotował Marcin Matuszek.

Wystawa „Europejskie budownictwo okrętowe w XVI–XVIII wieku”. Fot. Bernadeta Galus

Jachting

Album ze zbiorów Muzeum Historii Fotografii w Krakowie, w którym anonimowy kolekcjoner umieścił 112 fotografii datowanych na koniec XIX wieku, stał się podstawą ekspozycji zatytułowanej „Jachting”, prezentowanej w Spichlerzach na Ołowiance. Muzealnicy z Krakowa wybrali 34 fotografie, które podzielone zostały na trzy bloki tematyczne. W pierwszym przedstawiony jest arcyksiążę Karol Stefan Habsburg, admirał floty austro-węgierskiej i wielki miłośnik żeglarstwa oraz jego pierwsze jachty. Drugi blok poświęcony jest jednej z form jachtingu – regatom. Zaprezentowane są w nim fotografie przedstawiające najwybitniejsze europejskie i amerykańskie jachty regatowe: *Britannia*, *Valkyrie II* czy *Navahoe*. Trzeci blok dedykowany jest jachtom parowym i parowcom z pomocniczym ozagłowaniem, na których pod koniec XIX wieku coraz czę-

niej spędzano wolny czas. Jachting w tym okresie był sportem i rozrywką elit, a przedstawiciele arystokracji i finansjery chętnie inwestowali w coraz nowocześniejsze jednostki, które były wyznacznikiem ich statusu społecznego. Album otwiera zdjęcie załogi jachtu „Christa” z jego ówczesnym właścicielem, arcyksięciem Karolem Stefanem. Jacht ten odkupił polsko-litewski ziemianin Ignacy Korwin Milewski, który zmienił jego nazwę na „Litwa”. Jacht pływał po wodach Morza Śródziemnego i wokół Europy, dwukrotnie też zawijał do Gdańska. W zbiorach NMM znajduje się dzwon z tego jachtu, który także prezentowany jest na ekspozycji.

Komisarzem wystawy w NMM jest Radosław Paternoga z Działu Wychowania Morskiego. Wernisaż odbył się 25 lutego, a wśród gości znaleźli się tacy specjaliści od jachtingu i jachtów, jak kapitanowie Jerzy Wąsowicz („Antica”) i Jerzy Jaszczuk („Generał Zaruski”) oraz konstruktor jachtów Jacek Centkowski. Ekspozycję oglądać będzie można do 8 maja.

Wernisaż wystawy „Jachting”. Na pierwszym planie unikatowy album. Fot. Paweł Józwiak

WSPÓŁPRACA Z ZAGRANICĄ

Korzennym szlakiem

Muzeum w Ostrawie (Ostravske Muzeum) współpracowało z NMM przy projekcie utworzenia Muzeum Dunaju w Bratysławie i na Węgrzech oraz stworzenia sieci muzealnictwa rzeczynego i muzeów jezior. Obecnie wspólnie przygotowujemy wystawę czasową, zatytułowaną „Cesty koreni” (Drogi korzeni). Jej celem jest prezentacja i popularyzacja dziedzictwa kulturowego związanego ze znaczeniem średniowiecznych szlaków handlowych, którymi na polskie i europejskie stoły docierały tzw. korzenie („res aromatica”). Wystawa będzie się składała z dwóch części: botanicznej oraz historycznej. Część pierwsza, przygotowana przez muzealników z Czech, będzie dotyczyła roślin przyprawowych, ich występowania, zastosowania oraz znaczenia gospodarczego. Część druga pokazywała będzie drogi, jakimi przyprawy korzenne docierały do miejsc zbytu, a także sposoby zaopatrywania się w te wonne specjały przez dwory, możnowładców oraz zamożnych mieszczan. W tej części NMM zaprezentuje rozwój portu i handel Gdańska na tle jego dziejów. Port gdański miał charakter tranzytowy i za jego pośrednictwem korzenie i inne towary trafiały do Prus i krajów nadbałtyckich, a nawet w głąb Polski, na Śląsk, do Czech i miast południowo-niemieckich (mimo jednoczesnego przepływu tych towarów z kierunku przeciwnego, szlakiem lądowym). Także wewnętrzny rynek gdański korzystał z importu przypraw korzennych. W kuchni gdańskiej stosowano je w dużych ilościach (np. pieprz) i w szerokim asortymencie (cynamon, imbir, goździki, gałka muszkatołowa, ziele zwane angielskim). Przyrządzano tu na przykład tzw. „polską zupę”, w której skład wchodziła kurku-

ma, a do produkcji trunku specjalnie sprowadzano kardamon. Wystawę w znacznym stopniu wzbogacą eksponaty z jednej z najciekawszych kolekcji NMM, pochodzące z wraka Miedziozwa z początku XV w. Użyczone na wystawę partie ładunku będą „eksportową” wizytówką naszego Muzeum i przybliżą materialne dziedzictwo kulturowe związane ze średniowiecznym handlem bałtyckim. Za przygotowanie tej części ekspozycji odpowiedzialna jest dr Elżbieta Wróblewska z Działu Historii Żeglugi i Handlu Morskiego NMM. Wystawa prezentowana będzie w Muzeum w Ostrawie od 25 marca do 30 czerwca. Niewykluczone, że później zostanie przeniesiona do NMM.

Bałtyk w Bratysławie

Pokłosiem tworzonej z inicjatywy NMM Europejskiej Sieci Muzeów Rzecznych, do której akces zgłosiło m.in. Muzeum Transportu w Bratysławie, jest współpraca między naszą instytucją i Ambasadą RP na Słowacji. W związku z prezydenturą Polski w latach 2015–2016 w Radzie Państw Bałtyckich postanowiono zorganizować w Bratysławie obchody Dni Morza. Z tej okazji udostępniliśmy dwie wystawy posterowe: „Porty Bałtyku. Bramy do przyszłości” i „Statki Bałtyku. Współczesne wyzwania”, przygotowane na konferencji Forum Dziedzictwa Kulturowego Bałtyku w 2007 i 2010 roku przez międzynarodowy zespół, w którym z polskiej strony uczestniczyli m.in. dr Robert Domżał (współpraca przy tworzeniu scenariusza) i Paweł Makowski (projekt graficzny). Wystawy te – po przetłumaczeniu tekstów na język słowacki – będą prezentowane od 19 maja w Muzeum Transportu w Bratysławie.

AKTUALNOŚCI

Autor „Dzikiej Mrówki” w NMM

Znany pisarz i marynarz Andrzej Perepeczko gościł 30 stycznia w naszym Muzeum, na zaproszenie uczestników warsztatów teatralnych organizowanych przez Dział Edukacji NMM oraz uczniów Szkoły Podstawowej nr 40 im. Karola Olgierda Borchardta w Gdyni. Warsztaty teatralne w roku szkolnym 2015/2016 odbywają się pod hasłem „Odkryjmy podwodny świat z Dziką Mrówką!”, a biorące w nich udział dzieci przygotowują przedstawienie oparte na jednej z książek cyklu powieściowego o Dzikiej Mrówce. Dlatego Andrzej Perepeczko opowiadał przede wszystkim o bohaterze powieści, źródłach pomysłów do powieści oraz powstawaniu kolejnych książek i ilustracji do nich. W drugiej części spotkania dzieci wspólnie tworzyły opowieść o Dzikiej Mrówce w Muzeum, która została zapisana w specjalnej księdze. Spotkanie przygotowały Agnieszka Misztal i Barbara Wojczuk-Krystek z Działu Edukacji NMM.

Andrzej Perepeczko na spotkaniu w Ośrodku Kultury Morskiej. Fot. Paweł Józwiak

Ferie w Muzeum

W tym roku przygotowane przez Dział Edukacji NMM zajęcia z cyklu Ferie w Muzeum odbywały się w Spichlerzach na Ołowiance oraz w Ośrodku Kultury Morskiej. Wspólnym ich tematem była praca na statkach, okrętach i w porcie. Podczas zajęć w Spichlerzach nasi mali goście wzięli udział w musztrze pokładowej i „odpalaniu” działła okrętowego, poznawali tajniki walki na morzu w XVII wieku oraz ciekawostki dotyczące

codziennych rozrywek i pracy załogi wielkich galeonów. Zapoznali się także z najciekawszymi zabytkami wydobytymi przez archeologów podwodnych, związanymi z życiem marynarskim. W Ośrodku Kultury Morskiej natomiast odbyły się zajęcia poświęcone budowie współczesnych statków. Ich uczestnicy tworzyli własne modele statków, wykorzystując różne techniki plastyczne. Wzięli także udział w zawodach polegających na składaniu modelu „Sołdka” na czas. Druga część zajęć odbywała się na wystawie interaktywnej „Statki. Nasza pasja” przygotowanej przez Remontowa Holding S.A. Naszym gościom rozdzielone zostały zadania na stanowiskach interaktywnych, np. inspekcja statków lub ładowanie promu.

Uczestnicy „Ferii w Muzeum” na pokładzie XVII-wiecznego okrętu. Fot. Paweł Józwiak

Zajęcia „W krainie kadłubów, doków i dźwigów” w Ośrodku Kultury Morskiej. Fot. Paweł Józwiak

Miłośnicy drewnianych statków i łodzi

Na początku lutego w NMM gościła grupa Norwegów ze stowarzyszenia Nautica Schizofrenia, dla których posiadanie drewnianego, historycznego statku to styl życia. Poświęcają swoim jednostkom możliwie najwięcej czasu – nie tylko na nich podróżują w wakacje, ale też np. spędzają Sylwestra, a nawet zawierają na ich pokładzie małżeństwa. Większość członków Nautica Schizofrenia pochodzi z miejscowości Horten na południe od Oslo i współpracuje z miejscowym Muzeum Marynarki Wojennej, które jest jednym z najstarszych na świecie. Goście zwiedzili Ośrodek Kultury Morskiej wraz z pracownią konserwacji zabytków oraz Muzeum Zalewu Wiślanego w Kątach Rybackich.

ZAPROSZENIE

Dom Okeanosa

9 marca o godz. 15 zapraszamy do Spichlerzy na Ołowiance, gdzie otwarta zostanie wystawa „Dom Okeanosa. Malarstwo Włodzimierza Szpingera”. Na ekspozycji znajdują się 34 prace artysty (dyplom 1972 w gdańskiej ASP). Wykonane w różnej technice (malarstwo olejne, akwarele, rysunki), w większości są to przedstawienia podwodnego świata zaludnionego przez fantastyczne postacie, zawdzięczające tyleż mitologii greckiej co wyobraźni artysty, odznaczające się czystą, żywą kolorystyką.